

Uitgave	Categorie	Onderwerp
6	Akkoordenleer	None (9) en undecime (11) akkoorden

“**Deep Dive**” is een periodiek verschijnend e-paper, dat naast de GuitarJan.com nieuwsbrief, wordt verstuurd aan geïnteresseerden. “**Deep Dive**” behandelt een specifiek muziektheoretisch onderdeel, dat kan variëren van een akkoorden clinic tot het behandelen van toonladder rariteiten of een gedetailleerde uitleg van een bepaalde solo, of een complex slagritme.

We gaan er voor de “**Deep Dive**” serie van uit dat je een redelijke muziektheoretische kennis hebt, waarbij onze website GuitarJan.com je natuurlijk alle mogelijkheden biedt.

None (9) en undecime (11) akkoorden

In deze uitgave van “**Deep Dive**” gaan we none (9) en undecime (11) akkoorden wat nader tegen het licht houden. We beginnen met een muziektheoretisch verhaal hoe 9 en 11 akkoorden tot stand komen.

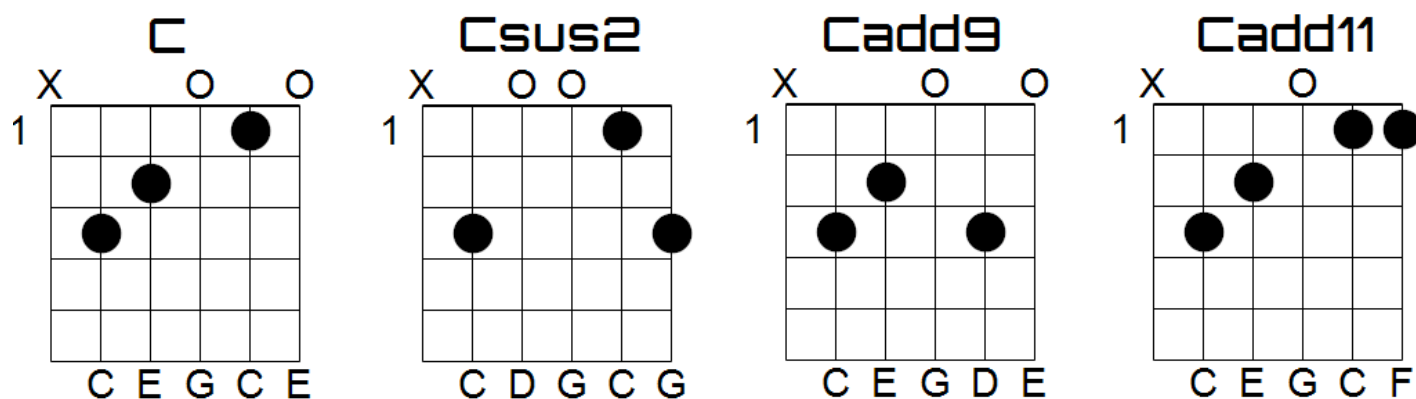
Voor het 9 (none) akkoord gaan we in eerste instantie uit van het dominant septiemakkoord, bijvoorbeeld een C7 akkoord. Dat is opgebouwd uit de tonen c-e-g-bes (grondtoon, grote terts, reine kwint, kleine septiem). We gaan er nu een 9 (none) aan toevoegen. De 9 is vanaf de grondtoon geteld een (rein) octaaf plus een grote secunde. Vanaf de c kom je dan terecht op de d. Het akkoord C79 wordt dan c-e-g-bes-d. In een 9-akkoord zit standaard ook de septiem (7). Daarom hoeft de 7 in principe niet te noteren. In de notaties kom je zowel C79 als C9 tegen, maar meestal C9. Een componist kan er ook voor kiezen om een 9-akkoord zonder de 7 te laten spelen. Bijvoorbeeld c-e-g-d. Om te benadrukken dat de 7 niet gespeeld moet worden, kan het akkoord als volgt worden genoteerd: Cadd9 (add9 staat voor ‘added 9’, ofwel toegevoegde 9). In de funk hoor je geregeld dat er zulke 9-akkoorden worden gebruikt, bijvoorbeeld in de muziek van James Brown. De 9 voegt een extra klankkleur toe aan het akkoord, maar geeft het akkoord geen extra oplossingsdrang, omdat de 9 een laddereigen toon is. De oplossingsdrang van een normaal 9-akkoord zit in de kleine septiem. In bovenstaand 9-akkoord hebben we de 9 toegevoegd aan een dominant septiemakkoord (C7 werd dus C79). Je kunt ook een 9 toevoegen aan een majeur septiemakkoord. Met majeur septiem wordt bedoeld: een akkoord met een grote septiem. In ons voorbeeld is dat c-e-g-b (geschreven als Cmaj7) in plaats van c-e-g-bes. Cmaj79 is c-e-g-b-d, meestal genoteerd als Cmaj9 of CΔ9. De 7 hoeft hier ook niet te worden genoteerd, omdat de toevoeging maj (Δ) al slaat op een grote septiem.

Een 11-akkoord bestaat in theorie uit de grondtoon, terts, kwint, kleine septiem, grote none en undecime. De undecime is de dezelfde toon als de kwart, alleen een octaaf hoger. Een 11 is dus een drieklank waaraan zowel de 7, 9 als 11 toegevoegd zijn, ook al wordt dit niet opgeschreven. In de praktijk kun je best een paar tonen van een dergelijk akkoord overslaan (er zijn er genoeg), wat ook regelmatig gebeurt. Enkele voorbeelden van 11 (undecime) akkoorden:

C11 = c – e – g – Bb – d – f

Cm11 = c – es – g – b – d – f

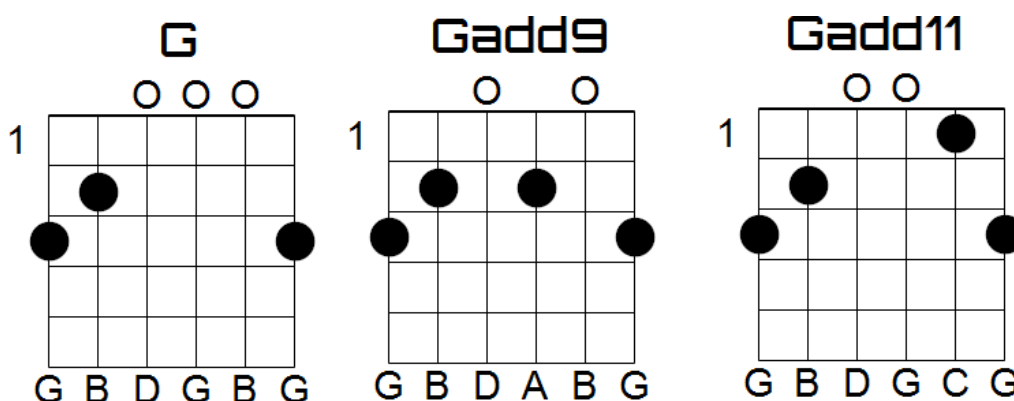
Beide akkoordvormen, de 9 en de 11, zijn als het ware “verlengingen” van de sus2 en sus4 akkoorden (sus=*suspended*: uitgesteld), doordat je er nog wat noten bovenop stapelt. Figuur 1 laat zien wat de overeenkomsten en verschillen zijn tussen de diverse akkoordvormen, waarbij het basisakkoord C is.

Afbeelding 1

De Csus2 en Csus4 akkoorden hebben een attractieve open klank, maar bijvoorbeeld een Cadd9 akkoord heeft een “warmere” uitstraling, en kan worden gebruikt om in een akkoordprogressie terug te keren naar een standaard C majeur akkoord. De progressie klinkt daarbij bijzonder vloeiend en harmonisch. Een Cadd11 heeft een meer intense scherpte vanwege zowel de E als de F in het akkoord (zie afbeelding 1 hierboven).

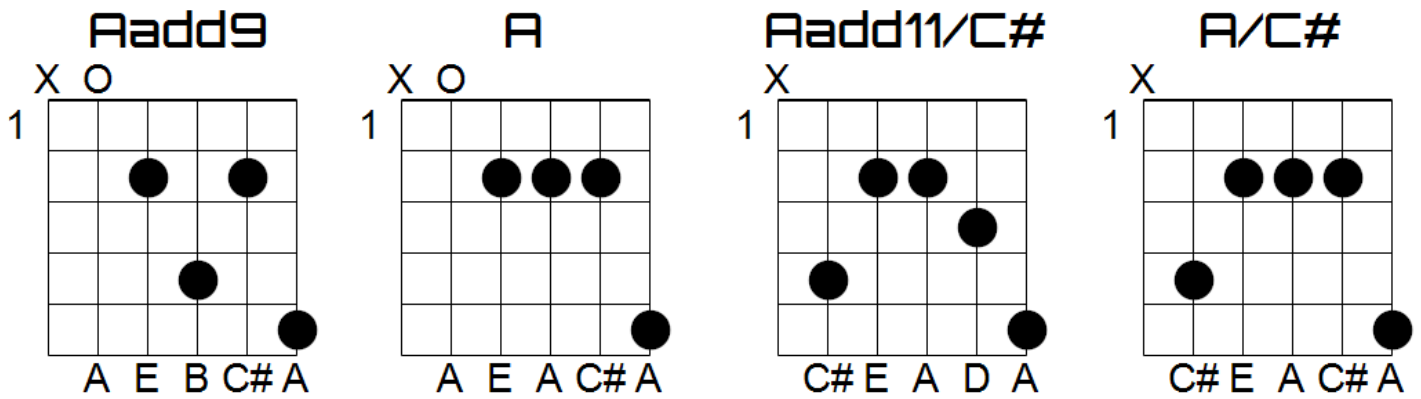
In afbeelding 2 kijken we naar het basis G majeur akkoord, en het bijbehorende 9 en 11 akkoord. Zowel het G9 als het G11 akkoord werken prima, als deze gevolgd worden door een basis G majeur akkoord met open snaren.

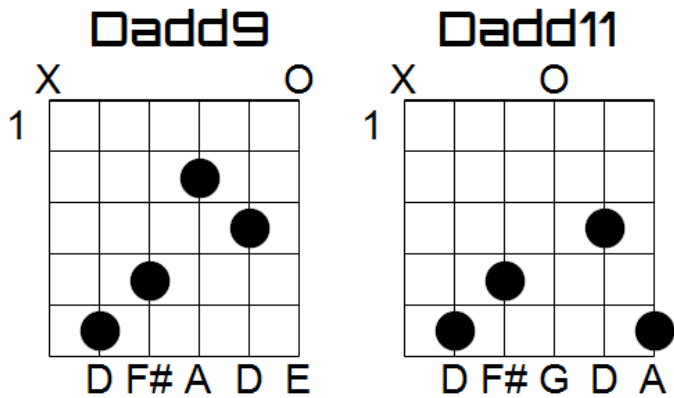
Afbeelding 2

Experimenteer met deze akkoorden en combineer deze eventueel met de akkoorden uit afbeelding 1, zodat je een langere akkoordprogressie opbouwt.

In afbeelding 3 switchen we naar de A majeur toonladder, met deze keer een grote tert, Cis, als basnoot voor zowel het A majeur als het Aadd11 akkoord. Deze akkoorden klinken prima in een slagritme, maar kunnen ook arpeggio worden gespeeld. Hetzelfde geldt voor ook voor Aadd9 en A majeur akkoordprogressie. Beiden hebben, in onze afbeelding, weer de grondtoon (*root note*) op de plaats waar deze thuishoort in het akkoord, in de baslijn.

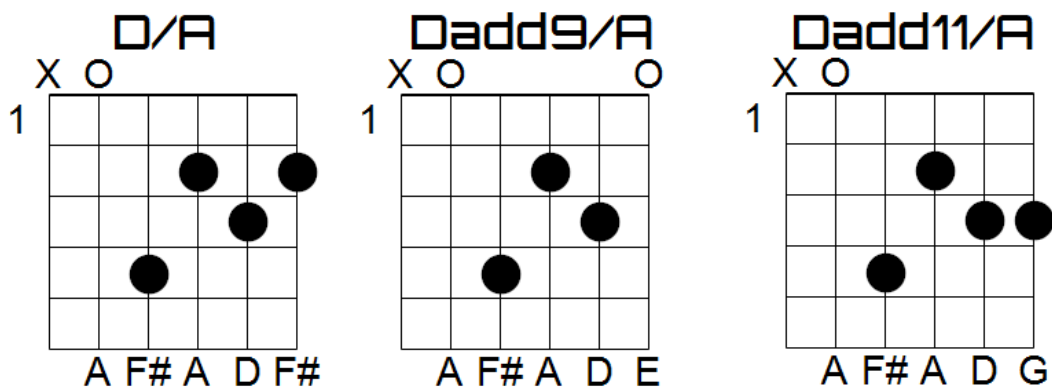

Afbeelding 3

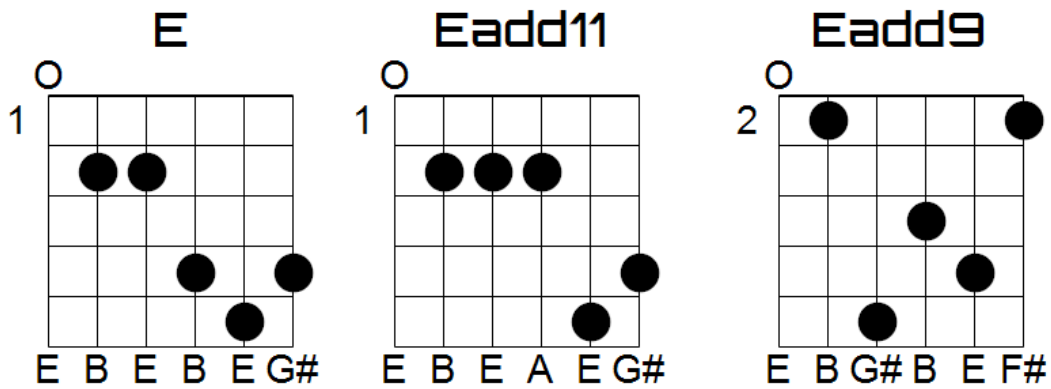
Afbeelding 4

Je kunt nog interessantere progressies samenstellen als je de akkoorden van afbeelding 4 (hiernaast), in de progressie betreft. Je zou bijvoorbeeld gedurende een paar maten heen en weer kunnen gaan tussen het Aadd9 en A majeur akkoord, en dan twee maten het Dadd9 akkoord in de progressie betrekken. Dezelfde truc kun je dan weer uithalen door de combinatie Aadd11/C# en A/C# te gebruiken, en dan op te schuiven naar het Dadd11 akkoord. De toon F# op de 4de fret van de D-snaar veroorzaakt een beetje een *crunchy* geluid aan het akkoord, zeker in samenklank met de op G-snaar in het Dadd11 akkoord. Daarnaast geeft de C# baslijn in de twee A akkoorden nog een extra *crunchy* effect aan de hele akkoordprogressie. En dat brengt ons naar afbeelding 5.

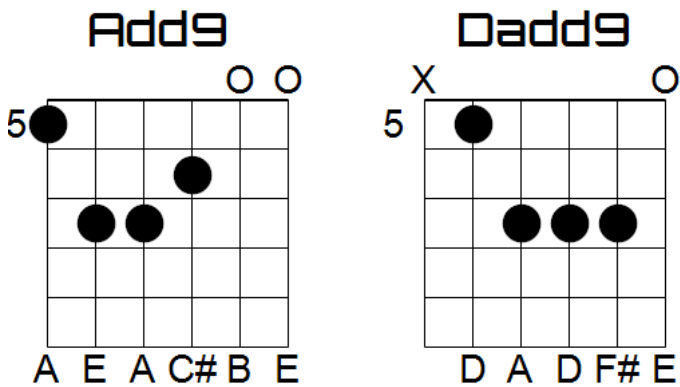
Afbeelding 5

In afbeelding 5 zie je twee alternatieve versies van het Dadd9 en het Dadd11 akkoord, deze keer met een open A-snaar (de kwint van het akkoord), in de baslijn. We noemen dat een inversie van een akkoord, een omkering, waarbij de noten in een andere volgorde worden gespeeld (of gefret). Doordat zowel het 9 als de 11 akkoord een baslijn op dezelfde plaats hebben (de open A-snaar), ontstaan er melodisch interessante mogelijkheden. Experimenteer eens met een Dadd9 - D - Dadd11 - D akkoordprogressie. Dit is een welluidende akkoordprogressie, en met een beetje experimenteren vind je nog wel wat andere combinaties. Daarna is er een mogelijkheid om de akkoorden van afbeelding 5 te combineren met de akkoorden uit afbeelding 3. We hebben in afbeelding 3 twee akkoorden met een C# in de baslijn, en die kun je weer in een combinatie met de akkoorden uit afbeelding 5 gebruiken.

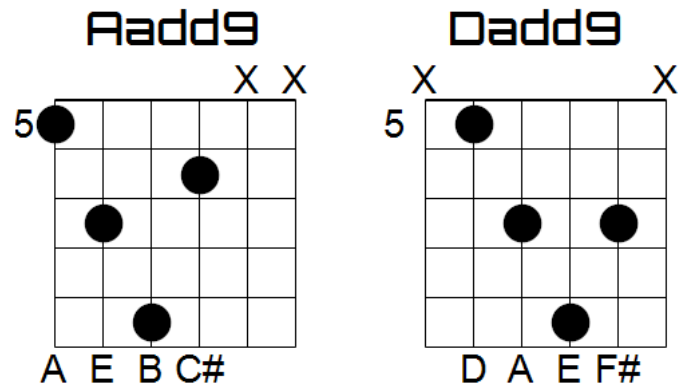

Afbeelding 6

Afbeelding 6 brengt ons naar de toonladder van E majeur. Het afwisselend spelen van het Eadd11 en het Eadd9 akkoord klinkt prima, en we hebben nog een wat uitgebreider E majeur akkoord toegevoegd, dat prima mee kan doen in de hele mix. Probeer maar eens E - Eadd11 - Eadd9. Je zult merken dat dit een mooie harmonische en melodieuze akkoordprogressie is.

Afbeelding 7

Afbeelding 8

We hebben twee van de meest eenvoudige 9 en 11 akkoorden toegevoegd, zie afbeelding 7 hierboven. Dit zijn de bekende vormen (*shapes*), met toegevoegde open snaren. Je ziet de Aadd9 en Dadd9 akkoorden op de 5de fret gepositioneerd. Om deze met een barré greep te kunnen spelen, zul je de barré vinger voor de open B en (hoge) E-snaar, wat moeten optillen of buigen. Figuur 8 laat je ook een Add9 en een Dadd9 akkoord zien, deze keer echter alleen speelbaar met wat rek-en-strek oefeningen, maar doordat er geen open snaren in de akkoorden zitten, zijn dit over de gehele hals verschuifbare, en bruikbare, akkoorden (*moveable shapes*).